POŠTARINA U GOTOVU.

CIJENA 3

OBITELJ

BR. 17

7372

KNJIŽEVNI SUSRETI

ARCHA, književna revija, izdaje Družina Literární i Umělecká, Olomouc, godište XX., svezak 1. — Književno i Umjetničko Društvo u Olomoucu izdaje ovu odličnu književnu smotru, koja dostojno reprezentira nada sve solidno književno nastojanje moravske skupine čeških katoličkih književnika. Uz originalne pjesme od Jana Opaska, Adolfa Gajdoša, F. B. Děrde, Jarmila Olbroveca, Vilema Nezbede, Zdeněka Spilke, A. S. Chudobbke i Jetřicha Lipanskoga, nalazi se tu cijeli niz prevedenih od Kazimiere Illakowiczówne, Jozefa Aleksandera Galuszke, Silvina Sardenka (A ja že bych se nemodlil?), Stefana Georgea itd. Isto tako je i beletristička proza zastupana izvornim prinosima od Adolfa Gajdoša, te prijevodima novela od Marcela Schwoba i hrvatske spisateljice Štefe Jurkić (»Uzdravení«, preveo Otto F. Babler, koji je uopće priredio većinu prijevoda u ovom svesku, a i inače prevodi mnogo s raznih jezika na češki, pa tako i s hrvatskoga). Među ostalim radovima ovoga sveska ističu se članci »Opaske k Bernanesovim djelima« od D Pecke, »Nazaret« od J. Lipanskoga. »Drvorez« i »Religiozna umjetnost« od R. Zemánka, o poljskom pjesniku J. A. Galuszki od A. Gajdoša itd. Priložena su četiri umjetnička priloga u tehnici drvoreza od Karla Němeca. Nas posebno zanima, što ova odlična češka revija posvećuje veliku pažnju hrvatskim književnim pojavama, te u ovom svesku osim prevedene novele od Štefe Jurkić donosi pod posebnim naslovom »Nove knjige Društva sv. Jeronima u Zagrebu« književne prikaze od ovih šest novih jeronimskih knjiga: Dr Andrić »U Kristovoj domovini«, Mate Ujević »Hrvatska književnost«, »Selo i grad«, Dr Truhelka »Starokršćanska arheologija«, književne studije »Bahr-Claudel-Kossak-Sczuczka-Papini«, Barbalić »Vjerska sloboda Hrvata i Slovenaca u Istri, Trstu i Gorici«. Svi su ti prikazi od Karela Kyasa, pisani s nastojanjem, da budu informativni za češke čitaoce i da istaknu glavne pozitivne vrednote tih djela. Očituje se tu iskreno nastojanje imena i djela hrvatskih katoličkih pisaca učiniti poznatima u češkoj čitalačkoj javnosti, te tako pridonijeti književnoj uzajamnosti katoličkih Čeha i Hrvata. Ta bratska pažnja neka odsad i od nas bude punom mjerom uzvraćena.

Franciska Dane: DUH DOMINIKANSKOGA REDA, prikazan i osvijetljen primjerima iz života njegovih svetaca i blaženika, izdanje naklade »Istina«, Zagreb 1932., str. 328., cijena cijena 40 Din. — Primili smo ovu nada sve simpatičnu knjigu duhovnoga sadržaja, koja nam otkriva cijeli jedan novi svijet, što se krije i razvija iza zidina dominikanskih samostana. Upoznajemo tu temelje svetosti, što ih pravila dominikanskoga reda postavljaju za život onih, koji odabraše taj red, da se u njemu posvete Bogu stupajući stazom sv. Dominika. Saznajemo tu za pobožnosti, koje su vlastite dominikanskom redu: prema presv. olt. Sakramentu, prema imenu Isusovu, prema Bl. Djevici Mariji te pobožnosti za duše u čistilištu. — Napokon nam se tu otvara uvid u dnevni život dominikanskoga reda, u kojem mnoge na oko sitnice igraju važnu ulogu na putu do savršenstva u krepostima. Cijela ta opsežna knjiga čita se ugodnije, nego bi što to mnogi od nas, koji živimo daleko od takvog prema određenom cilju do u tančine upravljenog života, mislio. Iako dosta opsežna, isprepletena je primjerima iz života onih, koji su svetošću svojom postali uzori života, kojemu se tu razvijaju principi, a to oživljuje cijeli sadržaj i čini ga to zanimljivijim. U knjižnici katoličkog inteligenta morala bi se uvijek naći i ova dragocjena knjiga, da joj se i onda, kada je pročitaš, od vremena do vremena vraćaš i da uvijek nađeš po koje zrnce blaga, da ti dušu obogati. Knjiga je ukrašena lijepim vinjetama, tiskana na finom bijelom antiknom papiru i broširana u polukartoniranom ukusnom omotu. Šteta samo, što na hrptu nije tiskan naslov knjige, pa tako smještena u bibliteci ostaje bezlična, izgubljena. Knjigu preporučamo našim čitaocima najtoplije.

Frane Bulić: PRIGODOM PEDESETE GODIŠNJICE »VJESNIK ZA ARHEOLOGIJU I HISTORIJU DALMATINSKU.« — Prigodom pedesete godišnjice tog zaslužnog Vjesnika izašao je posebni svezak, bogat i raznolik po sadržaju. Na uvodnom mjestu nalazi se u tri jezika štampan oproštaj dugogodišnjeg urednika Don Frane Bulića od suradnika i čitatelja Vjesnika. Već od godine 1878., kad je od M. Glavinića, direktora Arheološkog Muzeja u Splitu, bio pokrenut ovaj list, Don Frane Bulić bio mu je marljivim suradnikom; od god. 1883. do god. 1888. uređivao ga je zajedno s Alačevićem, a od god. 1888. pa do god. 1920. bio mu je don Frane upravitelj, urednik i vlasnik, dok nije stupio u uredništvo njegov muzealni nasljednik. Don Frane u svom oproštaju prikazuje u glavnim konturama historijat Vjesnika, njegove zasluge u domaćoj arheologiji kao i ulogu u stranom naučnom svijetu. Zatim se oprašta od lista kao urednik i suradnik, a ujedno i od njegovih čitatelja i od svojih znanaca i prijatelja. Dalje je objavljen tekst »Zaklade Don Frane Bulića«, koja se sastoji od svote, što su je sabrali njegovi prijatelji prigodom 80. godišnjice učenjakova života, a od koje će se dijeliti štipendija za arheološku izobrazbu. Uz to je tu iznesen značajan pozdrav Don Frane Bulića društvu »Collegium Cultorum Martyrum« u Rimu prigodom njegove pedesete godišnjice i lijepi niz arheoloških članaka od samog Don Frane Bulića kao i drugih njegovih suradnika. I iz tih članaka dade se naslutiti ogromna otkrića i zasluge našeg dičnog učenjaka na polju arheologije, te su dragocjen doprinos golemom blagu, koje je on neumornim nastojanjem postavio u riznicu nauke radeći neprestano na slavu Božju i na čast i korist hrvatskoga naroda. Neka nam Bog poživi našeg Don Frana još dugo ljeta, koji i u svojoj 86. godini još uvijek s mladenačkim zanosom radi!

V. I. Albanov: MED ŽIVLJENJEM IN SMRTJO, dnevnik udeleženca Brusilovske odprave, preveo B. Vdovič, izdala Družba sv. Mohorja u Celju, Mohorjeva knjižnica 32., str. 262, cijena broš. 36 Din, uvezano 48 Din. — Ovo je knjiga, koja se čita kao kakav novi Robinzon. Prije 20 godina pošla je ruska lađa »Sv. Ana« pod zapovjedništvom Brusilova iz Petrograda oko Skandinavije na put po sibirskome moru. Ekspedicija je brojila 24 čovjeka, među kojima je bila 1 žena, a pisac ove knjige bio je krmilar. U Karskome moru zapala je lađa u led, koji ju je vukao prema sjeveru. Albanov se g. 1914. sa 13 drugova uputio sa 7 saona put Zemlje Franje Josipa (sada nazvane Nansenovom) te je prevalivši 600 km puta stigao s još jednim drugom na suho, a ostali su putem poginuli. Sve je to živo opisano kao u romanu u ovoj knjizi, na temelju koje je između Zemlje Franje Josipa i Nove Zemlje g. 1930. ruski polarni istraživač otkrio novi otok. Knjiga je popraćena slikama i zemljovidnom kartom.

Slika na omotu:

ŠETNJA POD RASCVALIM TREŠNJAMA U JAPANU

BROJ 17 **OBITELJ** GOD IV

U ZAGREBU 24 TRAVNJA 1932

SRCE NA PLATANI

Francuski napisao Pierre de la Batut — Preveo Kuzma Moskatelo — Ilustrirao Stj. Macanić

»Do viđenja večeras, mama!« rekla je Julija na peronu s nekim veselim izrazom na svojim crnim očima.

»Ne smijemo gubiti vrijeme,« reče njezin plavi, golobradi i gologlavi zaručnik otvarajući vratašca na automobilu. Zarekli smo, da ćemo danas tući svoj vlastiti rekord: moramo preći naših tristo kilometara i k tome da se vratimo na vrijeme za koktaj.«

»Recite radije na vrijeme za čaj,« reče umiljato gospođa Pestr. — »Dobro znate, da kod kuće nema koktaja.«

Ali već se mladenci smjestiše u elegantni i lijepi auto, vrlo dugoljasta oblika. Dok je Julija jedva dospjela kratko mahnuti rukom na pozdrav, automobil iščezne u buci motora kratkim promuklim zvukom žviždaljke.

Gospodin Pestr naskoro se vratio i našao ženu samu, zamišljenu, gdje za jednim malim stolom u vrtu pije kavu.

»Gdje su djeca?« upita on.

»Otputovali su,« odgovori gospođa Pestr.

»Sigurno automobilom, kao svaki dan!«

Gospođa Pestr kimne glavom. Njezin muž povrati se u jedaću sobu i sjede za stol. Gospođa Pestr dođe naskoro, da mu čini društvo počevši prividno plesti jedan rukav od košulje. Bio je jako zaposlen, a redovito pri tome nije bio dobre volje. Ipak se nije začudio, što su ručali bez njega. Ali ga je rani odlazak dvoje mladih ljutio. Pa taj način, ostaviti domaćicu, prije nego li je kavu skuhala!

»To su novi običaji,« uzdahne gospođa Pestr.

»Lijepi li su,« reče muž. »Ali ako je to zbilja od tvog budućeg zeta — rekao bi »mog« budućeg zeta, kad bi iznosio njegove dobre osobine — to je manje nedostatak lijepog vladanja prema nama, nego li mentaliteta tog mladog barbara, kojim on hoće da se udvara našoj kćeri. U tome zbilja nema ništa sentimentalna.«

„UREZAT ĆU NAOKOLO SRCE," REČE JULIJA

»On je moderan,« nadoda gospođa Pestr. »Šta ćeš, Julija ga kao takva i voli.«

»Bogme! Ona spada u isti red s njime. Zlih li vremena! Ali, da me razumiješ, ja se sam pitam, da li su oni dvoje kroz ovo petnaest dana poslije zaruka i jedamput jedno drugom rekli, da se ljube. Dobro znam, da on ionako nije sposoban da joj govori nego o sportu, avionskom rekordu i ostalim sportskim ludostima... Svakog dana broje kilometre i gutaju prašinu!«

»Maksim se hvali, da ima najbrža kola u cijelom kraju.«

»To je hvališa!«

»I upravo sa dva mjesta, jedno za Juliju, a drugo za sebe,« nadoda gospođa Pestr.

»Oni na svojim šetnjama uopće ne mogu razgovarati. Bojim se, da će Julija biti sretna.«

Gospodin Pestr baci svoju servietu nekako ljutito na stol. Gospođa Pestr je uzme, pomnjivo smota i metne u kolut, koji je datirao još od njihova vjenčanja.

»Što ima u tim njihovim zarukama?« reče muž.

»Nimalo ne naliče na naše,« potvrdi ozbiljno njegova žena. »Sjećaš li se?... Ti bi mi pjevao pjesme, a ja sam ih stavljala u njedra pokraj srca.«

»Šetali smo se upravo pjesnički šumama. Ni sto koraka na sat, dobro se sjećam... Lagano, korak po korak...«

»Na pauze,« nadoda ganuta gospođa Pestr.

»Urezivali smo sapletena svoja imena u glatki stup platane.«

»I to oko urezana srca!«

»Sjećaš li se proplanka u Vjeveričnjaku?... Našli smo jedno drvo, i ono nam je služilo za klupu. Bilo je dosta i ptica.«

»A to, jer je blizu bio izvor.«

»Čaroban miris metvice zaslađivao je zrak. Pokatkad je preskočila iznad naših glava s grane na granu brza i crvenožuta vjeverica, da dokaže istinitost naziva mjesta.«

Gospodin Pestr povratio se nešto kasnije, da se dogovori za popodne. Predložio je ženi kratku šetnju u goru, pa usput da idu do proplanka, što ga je spomenuo.

»Tek dva kilometra, ako budemo išli poprijeko,« reče gospodin Pestr.

»Zaželjela sam se slobodnog pogleda,« reče gospođa Pestr glasom, iz kojega je izbijala ganutost na probuđene lijepe uspomene.

Put im se činio kratak uza svu uzbrdicu i zapreke. Trebalo je preskočiti jedan plot, ogrepsti ruke prelazeći neku ogradu od trnja i bagremova. Do đavla, ta nisu valjda Matuzalemovi vršnjaci, ako imadu kćer za udaju. Došavši na jednu malu uzvisinu, s koje se vidio put, što vodi do uvale, zaustaviše se radi orjentiranja.

»Pogledaj,« reče iznenada gospođa Pestr. »Ne čini li ti se, da ovdje dolje na putu stoji Maksimov auto?...«

»Zbilja, to je on,« reče gospodin Pestr stavivši ruku na oči. »Sigurno kakva neprilika. Taj tvoj budući zet jako je ponosan na svoj auto, a da bi se vratio kući, da nas izvijesti.«

»Ja bih se kladio, da on iza stakla radi na opravci motora s rukama punim kolomaza i kosama zamazanim u ulje.«

»Samo kad tu ne bi bilo kakve nesreće!« poboja se majka. »Kojom brzinom samo jure! A on je tako nepromišljen!«

Dvoje roditelja nastaviše nešto ubrzanim korakom. Žurili su se niz pošumljenu nizbrdicu, koja je radi osušene trave i lišća bila skliska.

»Tu je eto proplanak,« promrmlja gospodin Pestr na pola puta kroz bukvik.

Njegova žena u svojoj nemirnoj nestrpljivosti nije se htjela zaustavljati. Najednom dopre neki glas do njih. Oboje pogledaše oko sebe po šumi. To je bilo ono mjesto. Izvor izvire pod stablom metvice. Jedno drvo povaljeno na travu služilo je za sjedalo dvojici mladih.

»Ljubim te radi tvojih kosa i radi tvojih očiju,« govorio je mladić. »Na cijelom svijetu nema tako krasne djevojke, kao što si ti.«

»Ljubim te,« odgovorila je Julija naslonivši svoju glavu na rame svoga zaručnika.

»Treba,« nastavi športista, »da urežemo svoja imena u glatki stup platane, za spomen ovih petnaest divnih dana, koje smo proživljeli u ovom zabačenom kutu i koji smo sigurno mi prvi otkrili.«

»Urezat ću naokolo srce,« reče Julija. »Dobro znaš, da sam kao licejka dobila pohvalu za lijepo risanje...«

Gospodin i gospođa Pestr zadržaše dah i kao po dogovoru u isti čas povratiše se nečujno na prstima nogu.

ĐURĐARI

NARODNI OBIČAJ IZ KAPELE KRAJ BJELOVARA
ZABILJEŽILA KATA KOTURAK

Dan prije Đurđeva dogovore se dječaci, obično pastiri, te nasijeku mladog bukova granja, koje je prolistalo, ispletu iz njega koš, tako da onomu, koji ga nosi, seže do koljena. Vršak mu nakite žitnim klasom, obično od raži, jer ona prva vlata. Na očima ima ostavljen prozorčić na košu, da može vidjeti. Na Đurđevo već u jedan sat iza ponoći urane dvojica: jedan navuče koš na glavu, a drugi uzme košaru, u koju će spremiti darove, i tako se otpute u selo. Kad dođu u dvorište govore:

Dobro jutro, gazdo i gazdarice,
Evo vama zelenoga Đurđa,
Dojašio na zelenom konju,
Donio vam žitni klas
I od Boga vesel glas.
Đuro ide s planine,
Da mu date slanine.
Đuro ide iz luga,
Da mu date paljuga.
Đuro ide od ovaca,
Da mu date novaca.
Đuro ide od mlinara,
Da mu date dinara.
(Prije rata se govorilo:
Đuro ide iz varoša,
da mu date dva-tri groša.)
Đuro se valja,
Da mu date jaja.
Đuro se stresa,
Da mu date mesa.
Đuro ide ispod mosta,
Da mu date svega dosta.
Đuro ide preko polja,
Darujte mu, što vas volja,
Dva-tri jaja il slanine.

Nato ih darivaju jajima, slaninom, negdje i novcem. Gospodar, koji im donese dar, otrgne jednu grančicu, da njome okiti vrata. Onomu sa košarom rekne, neka malo poskoči, da mu blago bude krepko. Ako ne dobiju ništa, odu iz dvora šepajući, da im bude sve šepavo. Ali to se baš ne događa, jer svatko željno dočeka Đurđev dan, pa rado dariva đurđare, makar ih koliko došlo.

Isto ovako hodaju čobani na Đurđevo u svoj okolici bjelovarskoj, i onaj, koji nosi koš, zove se zeleni Đurađ (u Ivanovčanima i drugdje).

Učitelji u našoj književnosti

Napisao Ivo Kozarčanin

Učitelji zauzimaju u našoj književnosti posebno mjesto. Postoji jedan posebni dio naše književnosti, koji govori o njima. Pozadina je seoski život, socijalni i kulturni, zajedno sa svim svojim ekscesima i problemima, koji su često omotani slatkastim valom romantike. Gotovo je nemoguće selo promatrati izolirano od učitelja, kao što se ni učitelj ne može promatrati izolirano od sela. To dvoje je usko povezano.

Ima više gledišta, s kojih se može promatrati značenje učiteljstva u našem književnom životu. Nekoliko naših većih književnika bili su zanimanjem učitelji: Vjenceslav Novak, Janko Leskovar, Đuro Sudeta, Dinko Šimunović i drugi. Oni su ostavili iza sebe jasno markiran trag, koji u povijesti naše literature svijetli jasnim svijetlom. Njihova djela, ukoliko baš i ne zahvaćaju direktno u učiteljski život, zadiru indirektno u nj dotičući se pitanjâ, koja su aktuelna i za učitelje, ili raspravljajući o stvarima, za koje su se zainteresirali samo kao učitelji. Tipičan je primjer za to V j e n c e s l a v N o v a k, jedan od prvaka našeg realizma. Većina njegovih radova prikazuje život i mentalitet malograđanske inteligencije, bezvoljno sentimentalne, poluobrazovane, umišljene i lijene, koja birokratski postavlja za životnu svrhu: što solidnije činovničko mjesto (radi se u toplom, ne prlja se i ne dere odijelo, a plaća je svakoga prvog sigurna, bilo ljeto sušno ili kišno, rodno ili nerodno — »Tito Dorčić«) i što mirniji život. Uopće mir i tišina sa spavanjem poslije objeda i šetnje uveče za lijepa vremena privlačila je te naše ucilindričene automate, po građi slične limenim kutijama, kojima je lektira bila novine i pokatkad koji ilustrovani list. Za život borbe i temperamenta, pun neprilika, koje treba svladati, pun muke i ljepote, oni nisu imali smisla, a nema ga velik dio naše male inteligencije ni danas. Što manje briga i što staloženiji život, to bolje. Ako su dani jedan kao drugi, bar čovjek ne mora ništa misliti.

Đ u r o S u d e t a je napisao jednu toplu novelu iz učiteljskog života »Narodni mučenik«. U apatičnoj, bezvoljnoj i pospanoj današnjici mladi učitelj s idealima pokuša, da zastupa interese naroda, koji pati, predavši mu se sasma, ali plati to skupo. Novela je puna gorčine. Ljudi, nesposobni da se na nešto veće odluče i uplašeni uvijek, kad se radi o tome, da se nešto žrtvuje, uvukli su se u se, čim je trebalo dati nešto za učitelja, koji je sve dao za njih, i on je ostao sam. Očajno, prazno, bezizlazno sam.

Postoji tako cijeli niz knjiga, koje zahvaćaju pitanje učitelja i njegove okoline u malim selima, gdje mu je teško, i u malim gradovima, gdje mu je još teže, bez obzira da li su ih pisali učitelji ili tko drugi. Najveći naši pisci starijeg datuma pisali su o tome (Gjalski, Šenoa i drugi). Problem je pretresen sa svih strana: kakav da bude uzoran učitelj ili uzorna učiteljica, koje bi morale biti njegove karakteristike, u čem bi morala biti njegova ili njezina životna svrha i kako bi se prema njoj morali odnositi? Najcrnje je o učiteljskom životu pisao J a n k o L e s k o v a r u svojim pričama. Iskusivši kao učitelj, šta to znači u našoj još i danas nekulturnoj sredini, u doba, dok učitelje nije plaćala država već općina, koja je radila s njima, što je htjela prema pameti svojih odbornika, koja nije bila uvijek uzorna, Leskovar je pisao o tome bez ikakvih uljepšavanja ogorčena srca i razočaran. Bezizlazna je i tamna drama M i r o s l a v a K r l e ž e »V u č j a k«, koja opisuje učitelja u doba za rata i neposredno poslije rata u selu punom zelenoga kadera, alkohola i tame. »Martin Kačur« od slovenskoga pisca I v a n a C a n k a r a je u istom tonu možda još

i crnji. To je životopis jednoga idealiste, koji na kraju života, okrunjena mukama radi ideala, doživljuje, da ga onaj, koji je moralno duboko ispod njega i nije vrijedan ni da mu cipele očisti, naziva slabićem i štreberom.

Poznata je Šenoina »Branka«, roman idealne učiteljice, popularna kod mladih učiteljskih generacija dosada isto tako kao i danas. Idealistička pripovijest o idealnoj učiteljici, koja ulaže toliko srca u svoj rad, da mora uspjeti. Nesumnjivo je, da je Branka uzor hrvatske učiteljice. Njena velika, snažna, blistava volja, da radi za narod, osjećaj, da je narod treba, da može mnogo učiniti, ako bude htjela žrtvovati svoje interese interesima zajednice. Učitelj ili učiteljica ove vrste mora naići na simpatije kod publike, koja je sama ovako nastrojena. Branka polazi iz zagrebačke Vlaške ulice, iz grada, gdje je imala rodbinu, prijateljicu, kazalište, koncerte i društvo, na selo, zabitno i blatno, s uvjerenjem, da je narod dobar i da će je radosno dočekati. Ništa zato, ako usput doživi toliko neprilika. Šenoa ne bi bio Šenoa romantičar, kad ne bi Branka na koncu pobijedila. Branka se udaje za čovjeka, koga voli i koga spašava za svoj narod. Kad se knjiga ne bi tako svršila, zar se ne bi žalostile one tolike čitateljice, koje su isto tako kao i Branka siromašne učiteljice i došle na selo iz grada i koje »Branku« čitaju već tko zna koji put, čim ih nešto oneraspoloži? One tada ne bi bile zadovoljne, jer njih u njihovu radu i vodi misao, da će jednom pobijediti. Ako rade dobro, onda će uistinu tako biti, jer dobro mora pobijediti. To je znao Šenoa i zato je napisao »Branku«, da te tolike učiteljice osamljene i pomalo tužne u svojoj samoći, imaju svoju knjigu, koja će ih obodriti i uliti im veselja i elana u srce, kad ono počne očajavati.

Srodna je »Branki« Đalskijeva »Đurđica Agićeva«, samo što je mnogo sentimentalnija, kako su to i sva Đalskijeva djela. I tu je idealna mlada učiteljica, i tu je grof, i tu su neprilike, koje dolaze sa svih strana: neshvaćanje, ogovaranje, klevete i t. d. Ali »Đurđica Agićeva« nema one tople, blage svježine, kojom se odlikuje »Branka« i koja bi mogla dirnuti osamljene čitateljice. Ona je prebolna za svoju svrhu. Preteška je za knjigu, koja bi bila obljubljena. I odviše je sentimentalna. Zanimljiv je roman učiteljice »Sama« od slovenskoga pisca Finžgara, koji zahvaća ovo isto pitanje mnogo realističnije, a naročito roman bjeloruskog pisca Tarasa Gušče »U poleskoj zabiti«, koji je kod nas izdala u prijevodu »Zabavna biblioteka« i koji spada među najljepše slavenske romane iz učiteljskog života sa svojom toplinom, mekoćom i neposrednošću, sa svojim suptilnim opisima prirode i tihog života daleko od grada i dinamike velikog života, srodan tim formalnim karakteristikama, kao i unutrašnjima, našem životu.

Postoji dakle nesumnjivo jedno posebno mjesto, koje učiteljstvo zauzima u našoj književnosti. Cijeli red naših književnika bili su učitelji. Cijeli niz djela raspravlja o učiteljima i njihovu položaju na selu obzirom na narod, s kojim rade i među kojim rade. Sve to dokazuje, da se u našem javnom životu ispravno shvaća uloga učiteljstva, jer mu se poklanja pažnja, koja iako nije dostatna, ipak svjedoči o dobroj volji boljih intelektualaca. Postoji osim toga cijeli niz omladinskih pisaca, koji se regrutiraju iz redova učiteljstva. Oni izdaju dječje listove, knjige priča i pjesama i udžbenike, osnivaju udruženja za izdavanje i širenje dječje literature, pa su u tom poslu neka imena postigla i dosta povoljne rezultate (Bogumil Toní, Josip Cvrtila, Nikola Pavić, Zvonimir Petek i drugi). U novije vrijeme javljaju se nova djela o učiteljstvu i novi pisci, koji su učitelji. Knjižnica Dobrih Romana najavila je već roman Josipa Cvrtile »Bijelo prijestolje« iz učiteljskog života. Sve to dokazuje, da se ide naprijed i da se problemima više ne prilazi oprezno, kao likovima, koji su radi neposlušnosti zatvoreni u torove, već ispravno i otvoreno, s tendencom, da se prouče i onda zauzme ispravno stanovište prema njima.

SPASAVANJE GONDOLE, U KOJOJ JE PROF. PICCARD LETIO U STRATOSFERU I KOJA JE IZA SPUŠTANJA BILA OSTAVLJENA NA JEDNOM LEDENJAKU U TIROLU

Piccard je poletio u stratosferu 27. svibnja 1931. Uspeo se do 16.000 m. iznad zemlje i u toj visini pravio mnoga istraživanja

KLUB „ŠOKADIJA“ U ZAGREBU NA JEDNOJ ZABAVI U SRIJEMSKIM NARODNIM NOŠNJAMA

Foto Tomljenović

PROLJEĆE

ROMAN JEDNE OBITELJI
Norveški napisala Sigrid Undset
Prevodi Kruno Krstić (NASTAVAK.)

Sve četvoro odoše zajedno do tramvaja. Proljetna je noć bila tako svijetla, da su se sjene sasvim blijedo crtale, premda je nad jelovom šumom i bijelom cestom sjao mjesec. Mjesec je ispunjao svojim sjajem čitavu dolinu, tako da su svijetla grada dolje u dubini svjetlucala prigašeno i pospano. Nad zagasitom ravninom fjorda sterala je široka srebrna staza; obale i otoci su se nejasno ocrtavali. Samo na jugoistoku nad Bundefjordom, tamo gdje se nebo sunčeva zapada još prelijevalo sumračnim crvenilom, slegao se sloj oblaka, pod kojim je bilo tako tamno, kao da se noćni mrak tamo skrio.

Roza je polaganije hodala, i kad su Axel i Helsing malo poodmakli naprijed, pridružila se Torkildu:

»Što ti je?... Tako si čudan večeras... Zar ti nije dobro?« Lagano je položila ruku na njegovo rame. Na njen dodir on se sav stresao.

»Nije mi ništa. Samo me malo boli glava,« reče on umorno.

»Zar opet?... Morao bi da se posavjetuješ s kojim liječnikom. Mislim, da tvoji živci nisu u redu.«

»Nipošto... to je samo proljeće.« Zatim lagano doda: »Ali ti, Rozo... i ti si večeras tako čudna.«

Ona se zbunjeno nasmija:

»I to je samo proljeće.« Ali odmah zatim ozbiljno reče: »Takav dan, kao što je današnji, upravo je do umora lijep. Za takva dana čovjek ne postaje mirniji, bezbrižniji i zadovoljniji, ma kako se osjećao gore u šumi. Čovjek bi mogao da podivlja...«

Išla je šutke dalje i gledala u svijetlu noć. Odjednom prošaputa tiho i tužno:

»Ah, Torkilde... ja sam željela da budem onakva, kakvom bi me ti htio da imaš.«

Ona ga odjednom pogladi po licu lagano, brzo, kao što se miluju djeca na prolazu. On se opet dršćući lecnu.

»Sad ću je poljubiti,« pomisli on. U istom trenu zaustaviše se ostali, da ih pričekaju.

»Ići ću radije pješice,« reče Torkild. »Boli me glava.« On i Helsing počekaše, dok su Axel i Roza ušli u rasvijetljen tramvaj i odvezli se. Zatim se šutke uputiše niz Grofovski put. Ovdje ondje prošao bi pokraj njih po koji čvrsto za-

grljen par držeći se što je više moguće u sjeni. I u šumi je bilo ljudi.

»Bila je večeras koketna,« progovori odjednom tiho Torkild. »Po mome mišljenju joj je to jako dobro pristajalo. Koketnost joj nije u naravi i ona tada izgleda kao mala djevojčica, koja je umijesila kolač i hoće da pokaže, kako je kolač velik ... jer je veseli da oponaša druge.«

»Misliš?« — gotovo je šaptao Helsing — »Misliš li, da ona ima kakvih namjera s tvojim bratom? Ne bih rekao.«

»Ali on ima namjera s njom.« Riječi su mu se motale. »Jednog dana će joj on to reći. Možda večeras. I ona će to čuti po prvi put ... od njega. On joj je stran čovjek ... proljeće je, a ona čezne za nečim novim. Mene je uvijek imala. Ja sam joj to bezbroj puta kazao. Sa mnom je kao dijete bila svakog proljeća zajedno.« On pokaza na okolicu obasjanu mjesečinom: »Ja mislim, tako mi Boga, da nema tu ni jedne staze, kojom nisam s njom hodao.«

On zatvori vrata svoje sobe, u kojoj je bilo vruće i zagušljivo, jer je gazdarica zatvorila prozor. Vonj hladnog dima cigareta miješao se s mirisom narcisa. Torkild širom rastvori prozor i gledao je neko vrijeme nepomično u susjedni vrt, u kome su se pri mjesečini ljeskale procvale trešnje.

Zatim je sio uz klavir i svirao »Na krilima pjesme«. Uz klavir je pod glas pjevuckao, dok nisu s donjeg kata počeli kucati drškom metle po stropu. Tada je opet pošao k prozoru.

Nije mogao da više izdrži. Kao da je bezbroj tankih sisala prionulo uza nj, ispijalo mu srž iz duše i tijela, dok ga nije spopala neka bolesna tjelesna žudnja, da se oslobodi ... I napokon ... što to znači? ... Kakva li su brbljarija bile one bajke, koje je ona očekivala. Čitava je pogreška bila u tome, što se on vladao kao njen ponizni rob. Kad bi je brutalno pograbio i upitao: »Tä što ti zapravo hoćeš? ... Da odem ili da ostanem ... Ovako ne ide dalje ...« Kad bi je jednog dana odjednom napao bezobzirnim muškaračkim nježnostima i poljupcima ... »Razumiješ li ... hoću da te imam. Ti si moje vlasništvo, moj plijen ...«

Torkild se bacio na krevet i pod glas jecao ... »Ali to ja nikada ne ću učiniti. Ne ću učiniti ... ne m o g u da učinim ... s njom nikako ...«

VIII.

Torkild se bio uzverao na krov kolibe i naslonivši se na dimnjak pekao se na suncu.

Vladala je podnevna tišina i ljetna žega. Johino grmlje uz jezero okitilo se gustim tamnim lišćem te je kroza nj provirivao samo tračak vode, koja se bijelila na suncu. Omorikova šuma za jezerom s novim svijetlim mladicama na granju upijala je sunce. Dolje na strmini cvalo je bujno i šareno ljetno cvijeće, đurđice i sivoplavi truskovac.

Nikakav se glas nije čuo osim tihog šuštanja na vršcima stabala i zujanja buba. Nad johinim grmljem plesalo je gore i dolje jato mušica, koje se sad nevidljivo gubilo u sjeni, a sad opet zlateći se igralo na suncu.

Bio je sat poslije podne. Možda nitko ne će doći. Možda Betzy ipak ne će doći.

Torkild zapali lulu i primakne igrajući se šibicu suhoj travi na krovu. Plamen je pri sunčevu svijetlu gotovo nevidljiv sunuo uvis, ali su vlati pocrnjele i raspale se u pepeo. On pogazi varnice rukom. Dakako ... Ne valja se igrati vatrom ...

Htio je da danas bude ovdje gore sam s Betzy. Sam sa svojom zaručnicom. Zaručnica je bila Betzy. Već se umorio neprestano razmišljajući, kako se to desilo, da je sada zaručen s Betzy Helsing.

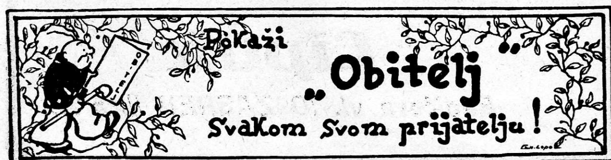
Prekjučer su protekla četiri tjedna od one noći, kad se to dogodilo. Kad je one večeri otišao Rammovima, nije ni jednog časka na nju mislio.

Kad nije bio s njom, on nije nikad na nju mislio. Ako bi se kadikad njegove misli slučajno nje dotakle, on bi se malko nasmiješio, kao što se ljudi smiješe, kad im kakva glupa trica padne na pamet. O dä ... uostalom ... katkada, kad bi ga izmučile duševne muke, kad bi se osjetio užasno umornim radi te stvari s Rozom, osjetio bi čežnju za Betzy, za njenim posmijehom i njenom brbljavošću. Pa i ti poljupci među njima bili su samo brbljarija ...

Kad je te večeri otišao na ples, bio je umoran i vrlo slabo raspoložen — ples se davao u čast nizozemskih mornaričkih časnika. Ali je ipak otišao, jer je odjednom osjetio, da ne može više biti sam. Već nekoliko tjedana nije nikoga htio da vidi — pa ni Rozu.

S Rozom je jedne večeri bio u kazalištu, malo prije svršetka sezone u narodnom kazalištu. Upitao ju je za Axela. Ona se sva zacrvenjela i odgovorila, da ga od one večeri, kada su zajedno bili na Frognerskoj livadi, nije vidjela. On je dakako znao, koji je tomu razlog. Ali ga to nije umirivalo. Naprotiv, vidio je, da je Roza zatvorena i zamišljena, i pitao se, ne grize li je možda savjest. Nije li način, kako se Axel prihvaćao posla ... ono dä ili ne ... na nju djelovao? Nije li Axel postao većim u njenoj fantaziji? U tome je ležala razlika između Axela i njega — njegove ponizne privrženosti. Ali s Axelom nije bilo jednako kao s njim. Axel je bio novi znanac, a on ... i tako dalje i tako dalje ... Njegove su se misli neprestano vrtjele u istom krugu ... bez glave i repa.

Za vrijeme plesa postao je ljubomoran na nekog malog nizozemskog poručnika. Bio se navikao, da mu Betzy poklanja više pažnje nego svima ostalima i nije mogao podnijeti, da se ona mnogo interesira za nekog drugoga. Osim toga je Betzy te večeri bila neobično lijepa. Imala je

DJEČJE KOLO U PRIRODI

U tople nedjeljne dane samoga proljeća, koje je seoska omladina najželjnije dočekala, da se može naužiti igre na zelenoj ledini

Foto M. Flntić

oko čela nekakav vijenac od ruža s vrpcom preko ušiju, bila je odjevena u svijetloplavu haljinu bez rukava, koja je visjela o ramenu samo na jednom nizu koralja. Bila je vrlo ukusno odjevena. Zatim se desio nesporazumak radi jednog plesa. Kad je došao njegov valcer, on ju je digao i otplesao ples s nekom mrzovoljom, kao da ispunja kakvu dosadnu dužnost. Ali dok su plesali, ona mu je šapnula:

»Tvoj je valcer bio treći, Torkilde. Rekla sam ti, da sam za drugi angažirana. Rekla sam, da je treći tvoj.«

»Dä, dä, rekla si . . . naravno. Ne vrijedi o tome govoriti. Ja sam krivo čuo.«

»Ta ti znaš, da ja radije s tobom plešem. Mnogo radije. Zar ti nisam više puta rekla, kako rado s tobom plešem valcer?«

Ona se nasmiješi tako, da su joj se u uglovima usta pojavile duboke jamice. On joj je više puta rekao, da ne može odoljeti, da je ne poljubi, kad se tako nasmiješi. Za čitavog plesa zadržala je na usnama smiješak . . . a plesali su vrlo dugo.

»Ti znaš, da bih mnogo radije bila s tobom plesala,« ponovila je, kad su se nakon plesa uputili u vrt.

»Ne, to nisam mogao znati.«

»A sada slušaj!« Govorila je vrlo ozbiljno. Čim su malo poodmakli niz stazu u vrtu, ogrlio ju je on oko ramena . . . dva tri prsta su se pod šalom prokrala do njene tople kože. Ona se neodlučno branila i rekla:

»Misliš li ti doista, da ja ostalim svojim prijateljima dopuštam ono, što iz gluposti tebi dozvoljavam? Sve to cmakanje i tako dalje . . .«

Gledala ga je postrance i smiješila se . . . malo tužno, ali vrlo izazovno . . . pomisli Torkild. Nije imao ni najmanje želje, da je baš sada poljubi, ali je osjećao, da bi bilo nepristojno, ako toga ne učini. On je dakle poljubi i reče:

»Zašto bi to bilo glupo, što mi dopuštaš, da te poljubim? Ako se to tebi sviđa, i meni sviđa . . .«

Ona mu se malo otme i reče:

»Ne, to se meni nipošto ne sviđa, Torkilde. Sada više ne, jer ti zapravo nemaš nikakvih ozbiljnih namjera sa mnom.«

Kad je on iznenađen i zbunjen odgovorio:

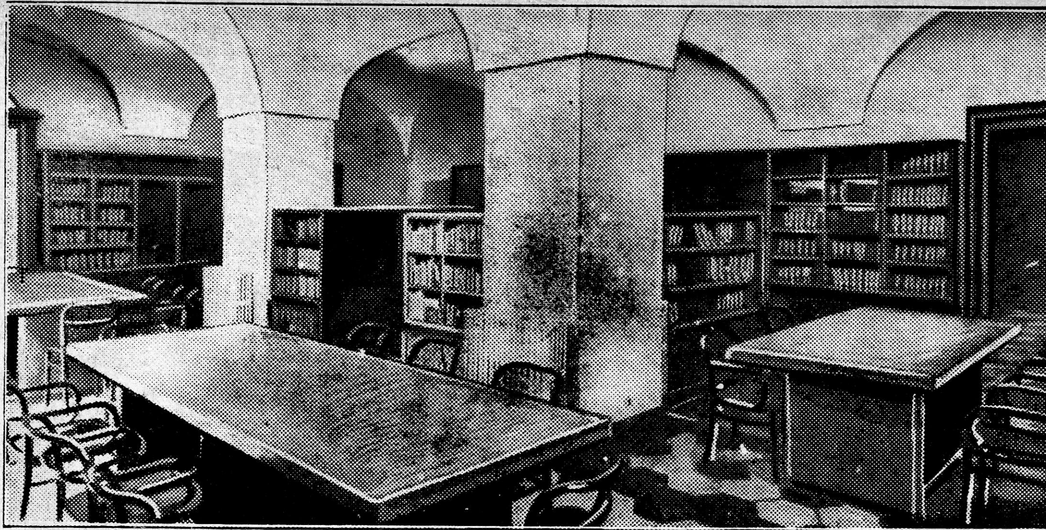
»Svakako, Betzy, naravno . . . ja imam ozbiljne namjere . . .« udarila je ona u plač i otrčala s ogrtačem preko ruke kroz vrt. On potrči za njom i u sjenici usred jorgovana, gdje se bila sakrila, privuče je opet k sebi.

»Betzy, draga, slatka Betzy . . .«

Ona ga je ogrlila rukama oko vrata, a on joj je poljupcima brisao suze i zatim je ljubio i ljubio . . . nju malu, stranu djevojku, koja je plačući ležala na njegovim rukama. Ljubio je njen okrugli mekani vrat i njena hladna ramena, na kojima su bili koraljni nizovi; ljubio joj je grudi i klečeći pred njom na koljenima privinuo je k sebi tako, da je njegovo lice dopiralo do njenih grudiju. Žarke su riječi tekle s usana i tepao joj je u uho sve ono, što je već davno u svom srcu rekao drugoj.

Kad mu je Betzy napokon utekla, bile su joj se suze posušile. Pridržavajući objema rukama haljinu na prsima trčala je bez daha i smijući se oko kuće i pokušavala da se neopazice kroz hodnik uvuče u žensku garderobu, da se uredi. On otrese zemlju s koljena i polako se odvuče natrag u sobu na verandi.

(Nastavit će se.)

NJEMAČKI KULTURNI INSTITUT U RIMU OTVOREN PRIGODOM 100. GODIŠNJICE GOETHEOVE SMRTI

Kod otvorenja držao je Mussolini govor, na njemačkom jeziku. Knjižnjica tog instituta broji preko 20.000 svezaka

JOHN HUGH CU

bogati američki graditelj brod ginije, tvrdi, da je naišao na bljenom Lindbergovom djete posve zdravo

Tkogod želi i mož neka se još ovog POHODU U I

HINDENBURG OPET IZABRAN

Budući da kod predsjedničkih izbora u Njemačkoj 13. ožujka nijedan kandidat nije dobio apsolutne većine, ponovili su se u nedjelju 10. travnja izbori za predsjednika republike. Cijela je Evropa bila u napetom očekivanju, tko će konačno biti izabran za novog suverena Njemačke. Svima je odlanulo, kada su novi izbori i opet iznijeli starog predsjednika republike Hindenburga sa 19,367.688 glasova. Kod drugih izbora više nije bila potrebna apsolutna nego relativna većina. Ukupno je glasovalo 36,588.140 glasača, od tih je Hitler dobio 13,419.603 glasa, komunistički kandidat Thälmann dobio je 3,705.894, a ostalo Hindenburg. Na ovim ponovnim izborima Hindenburg je dobio 705.952 glasa više nego na prvim izborima, Hitler 2,081.032 glasa više, a Thälman je izgubio 1,276.181 glas. Prema tome su kod drugog glasovanja glasovi nacionalističkog kandidata Düsterberga, koji nije pošao na druge izbore, pali ponajviše za Hitlera. Bez sumnje je palo za Hitlera i nešto prijašnjih komunističkih glasova. Interes za glasovanje i broj glasača bio je manji nego kod prijašnjih izbora... Evropska javnost izražava veselje nad ponovnom pobiedom Hindenburga, jer njegova politika znači stabilizovanje i učvršćivanje Njemačke, a prema tome i cijele Evrope. Eventualna pobjeda beskompromisnog Hitlera značila bi sigurno temeljiti preokret mnogih vrednota i poremećenje postojećeg stanja. Tako je Evropa zasad pošteđena od neobuzdane akcije Hitlerove politike, koja je sužena u granice same Njemačke. S Hindenburgovim ponovnim izborom pobijedio je umjereni smjer njemačke politike, koju predstavlja predsjednik njemačke vlade Brüning, predstavnik katoličkog Centruma, i koju će njezini zastupnici moći iza ovih izbora da i nadalje provode na korist njemačkog naroda.

FINSKA JE POSTALA OPET „MOKRA“

5. travnja stupio je na snagu zakon, po kojem se u Finskoj opet smiju točiti alkoholna pića. Već od ranog jutra toga dana bila je velika navala žednih ljudi na točione te je policija morala držati red

NEOBIČAN NAČIN

U mjestu Jupille u Belgiji rasjekl 8 m pomakli od glavne gradnje, dijela

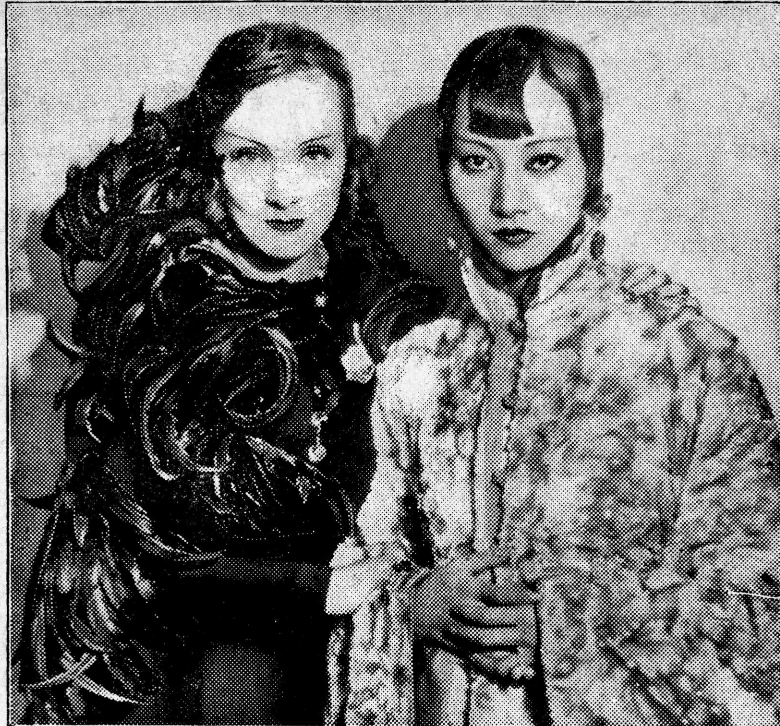

RTIS,
ova iz Vir-
trag ugra-
koje je

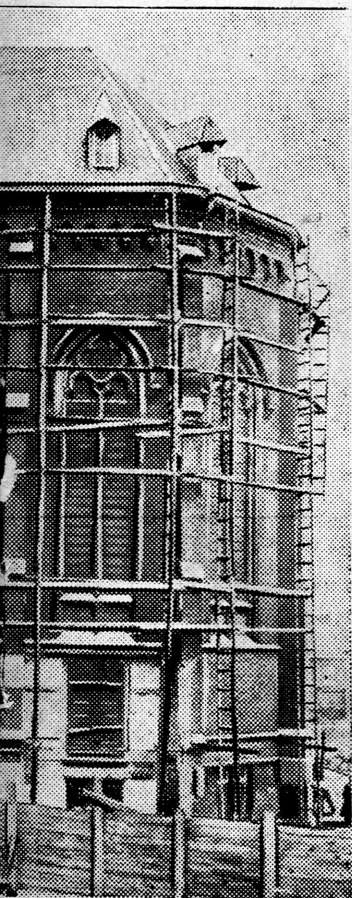
MARTHA HANAU,
uhapšena radi krađe policijskih dokumenata i radi širenja lažnih vijesti na burzi. Vlada i javnost u Francuskoj bave se mnogo ovom aferom

e poći ovog ljeta na koje putovanje,
mjeseca prijavi, da se pridružuje
RSKU od 17. lipnja do 4. srpnja

MARLENA DIETRICH I KINESKA GLUMICA ANNA MAY WONG IGRAJU GLAVNE ULOGE U FILMU „SHANGHAI EXPRESS"

DOGAĐAJI

PRODUŽENJA CRKVE
su crkvu na dva dijela te manji dio za
e će prostor između jednog i drugog
a zazidati

U TRAVNJU.

6. U Londonu je započela konferencija o Podunavlju između predstavnika četiriju velesila Engleske, Francuske, Njemačke i Italije, da vijećaju o problemima Srednje Evrope ili podunavskih država. — Radi zabrane socijalističkog dnevnika buknuo je u Budimpešti tiskarski štrajk, kojim socijalisti otvoriše borbu protiv Karolyijeve vlade.

7. U pariškim novinama »Matin« izašao je oglas, da se prodaje cijelo jedno selo za pola milijuna franaka. To je seoce Aubetine u Burgundiji, koje ima sada 25 kuća, a još prije nekoliko godina brojilo je 125 stanovnika. No kako su stanovnici odselili za poslom u gradove i druge krajeve, ostalo je selo bez ljudi, te se prodaje. — Raspisani izbori za francuski parlamenat za dane 1. i 8. svibnja.

8. Londonska podunavska konferencija završena bez uspjeha: zaključeno je, da svaka od 4 velikih država učesnicâ izradi svoje mišljenje o tom, kako da se Srednjoj Evropi pomogne u sadašnjoj gospodarskoj krizi, pa dato mišljenje dostavi ostalima trima državama, a onda bi se odlučilo, kako će se to pitanje dalje pretresti. — Talijanski izumitelj Marconi, koji je izumio radio, najavljuje svoj novi izum, po kojem će se na obični telefonski aparat moći voditi i bežični telefonski razgovori s putnicima na parobrodima i sa stanovnicima dalekih otoka.

9. U Tokiju je postignut sporazum između vojnih komisija Japana i Kine o povlačenju japanskih četa iz Šanghaja. — U Norveškoj je otkriven revolucionarni plan radničke stranke. — U Ženevi je osnovano udruženje »Prijatelja Aristida Brianda«, kojemu je svrha propagirati Briandove ideje.

10. U Njemačkoj izabran opet Hindenburg za predsjednika republike.

11. U Ženevi nastavlja konferencija za razoružanje svoja zasjedanja, koja će trajati vjerojatno do sredine srpnja. — Rumunjski princ Nikola dobio je kao predsjednik vrhovnog vojničkog vijeća Rumunjske jednogodišnji dopust. On se oženio ženom iz građanskih krugova, te se radilo o tom, da li može ostati član kraljevske dinastije. Pod predsjedanjem kralja Karola održano je krunsko vijeće, koje je princa Nikolu i dalje priznalo članom kraljevske kuće.

12. U brdovitim krajevima Argentine i Chilea nastale su velike vulkanske erupcije. U dužini od 500 km riga 8 vulkana te je 80.000 ljudi moralo pobjeći iz tih krajeva.

SIR RICHARD SAUIRES,
predsjednik vlade u Novoj Fundlandiji, gdje je buknula buna te su buntovnici uhvatili predsjednika vlade i htjeli baciti u more, ali im je pobjegao

Pozdravljenje

Napisao Ante Šimčik

Kako se sada uoči Đurđeva počinje zvoniti večernje Pozdravljenje kasnije, nego li što je bilo od Miholja dosad, t. j. preko zimskoga doba, zanimat će naše čitaoce čuti nešto iz povijesti tog lijepog kršćanskoga običaja, koji je svuda poznat pod imenom Pozdravljenje.

Pozdravljenje ili Zdrava Marija je molitva, koja se počinje riječima Anđeo Gospodnji i koju katolici po starom običaju mole tri puta na dan: u jutro, o podne i na večer, kad zvoni zvono. Molitva se sastoji od tri antifone i tri Zdrave Marije. Čini se, da je ovaj običaj potekao od zvonjenja uoči blagdana, koje se vršilo već u XIII. stoljeću. Papa Ivan XXII. g. 1326., Benedikt XIII. g. 1724. kao i drugi pape svezali su s tom molitvom osobite oproste. Današnji oblik dobila je ta molitva istom u XVI. stoljeću.

U Zagrebu nalazimo tom kršćanskom običaju najstarije potvrde već u XIV. stoljeću. Tako je Klement VI. g. 1347. dne 3. studenoga podijelio svim vjernim kršćanima, koji se ispovjede i pohode crkvu ili samostan Bl. Dj. Marije u Zagrebu u sve blagdane Blažene Marije, na Božić, Obrezovanje, Bogojavljenje, Veliki Petak, Uskrs, Uzašašće, Duhove, Sveto Trojstvo, Brašančevo, Uzvišenje svetog križa, Miholje, a zatim i na sve blagdane Ivana Krstitelja, blaženih Petra i Pavla i svih drugih apostola i evanđelista, na Sve Svete, Dušni dan, Posvetilo crkovno i neke druge blagdane i sve nedjelje, ili onima, koji ondje o večernjem zvonu klečeći izmole tri puta Zdravu Mariju itd., oprost od četrdeset dana. (Tkalčić, Povjesni spomenici Zagreba I., 191—192.) Drugi put spominje se Pozdravljenje g. 1378. u pismu Petra Zudara, bana kraljevine Slovinske, kojim 19. svibnja poziva župana ili podžupana i plemićke suce župe križevačke, po tužbi suca prisežnika i svih građana gorice Gradačke kod Zagreba, da povedu istragu protiv Dujma, oficijala gospode od zagrebačkoga kaptola, koji je iz zasjede uhvatio, izbio, oplijenio, mučio i zatvorio građanina Pertolda, koji je išao k svojoj sestri Jalži po vino za Ivana, kanonika stolnobiogradskog, kad je zvonilo na Zdravu Mariju. (Isto djelo str. 270—271.)

Podnevno i jutarnje zvonjenje na Zdravu Mariju bilo je propisano, čini se, kasnije, i to kad je kršćanskom svijetu zaprijetila velika opasnost od Turaka koji su g. 1456. podsjeli Biograd tvrđu (vidi R. Horvata bilješku »Otkad se zvoni podne?« u uskrsnom broju »Obitelji« 1932.).

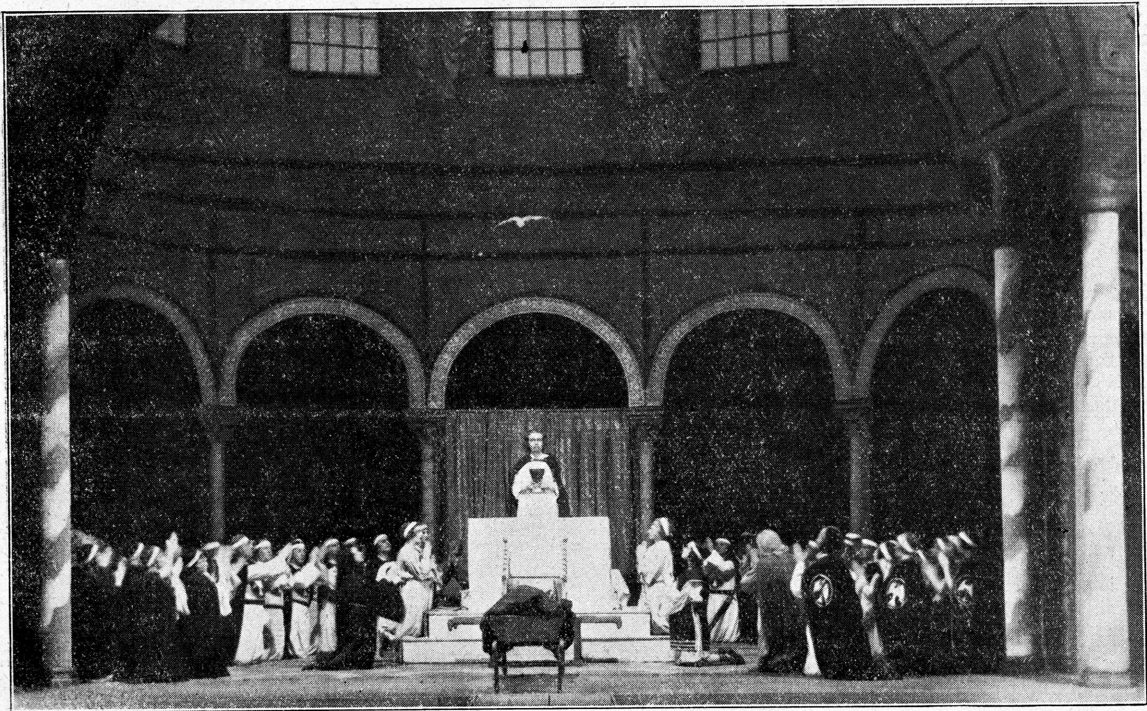
Zdrava Marija u vezi s Očenašom moli se općenito od sredine 17. stoljeća.

Dodat ćemo još jednu bilješku možda legendarnu o zvonjenju Zdrave Marije u Mlecima iz istog stoljeća. Bezimeni ljetopisac u talijanskim analima dubrovačkim piše uz godinu 1375. ovo:

»Založiše Dubrovčani Božje drvo (komad križa) u Mlecima za 3500 dukata na 4 mjeseca. Kad se primakao rok založa, poslaše otkupiti Božje drvo, ali ne mogoše doći radi protivnog vremena. Ipak stigoše na dan, kad se ispuniše četiri mjeseca, u podne; a Mlečani čuvši, da su Dubrovčani došli otkupiti Božje drvo, dadoše zvoniti Pozdravljenje u podne. I to Pozdravljenje zvone dandanas u Mlecima i zove se Pozdravljenje dubrovačko (Ave Maria de Ragusei). I Mlečani ne htjedoše dati drvo Gospodnje rekavši, da je prešlo u njihove ruke po pravu, jer je Pozdravljenje odzvonilo i vi ste došli kasno. Drvo Božje drže u veliku poštivanju među prvim moćima, što su u Mlecima i u velikoj cijeni.«

Ova pripovječica pokazuje, da se u četrnaestom stoljeću Pozdravljenje obično zvonilo samo na večer, kao što smo rekli u početku toga članka, i da se poslije Pozdravljenja već računalo, da je prošao taj dan. (Mon. hist. Slav. mer. 24, 42. Izdala Jugoslavenska Akad. 1883.).

Po sličnoj pripovijeci istinitoj ili izmišljenoj osujetio je de Souches, branitelj Brna, glavni napadaj Šveda, koji su 16 nedjelja podsjedali Brno g. 1645. na taj način, da je prije vremena dao zvoniti Pozdravljenje tobože u podne, pa su Švedi klonuli videći, da im nije uspjelo uzeti grad onako brzo, kako su mislili.

PARSIFAL BLAGOSILJA SA SV. GRALOM — POSLJEDNJI PRIZOR IZ WAGNEROVA „PARSIFALA“

KAZALIŠTE

WAGNEROV »PARSIFAL« U ZAGREBU.

Ima tome deset godina, kako je u Zagrebu prvi put izvedeno najslavnije i najveličanstvenije djelo velikog njemačkoga skladatelja Rikarda Wagnera: »Parsifal«, svečani posvetni prikaz, u kojem se veliča kršćanski misterij krvi Kristove. Wagner je za izvođenje svojih djela osnovao posebno kazalište u Bagreuthu, te je za života svoga odredio, da se »Parsifal«, koji je smatrao vrhuncem u svome stvaranju, izvodi samo u tom kazalištu. Tim je ujedno htio istaći, kako izvođenje tog posvetnog prikaza ne smije dobiti karakter obične operne izvedbe, nego da prema svom uzvišenom sadržaju treba da uvijek ima svečani karakter, koji je htio baš tim osigurati, što bi se to djelo izvodilo samo na jednom jedinome mjestu na svijetu. Ta Wagnerova želja respektirana je dotle, dokle je po zakonu važilo autorsko pravo nakon njegove smrti. Ali kad je to autorsko pravo god. 1913. utrnulo, stala su i mnoga kazališta širom svijeta da izvode »Parsifala«. Tako je došlo do toga, da je u periodi najživljeg djelovanja zagrebačke opere prvih godina nakon svjetskoga rata došlo i do izvedbe »Parsifala« u Zagrebu. U tih deset godina izvođeno je to djelo kod nas preko četrdeset puta, pa se još i danas sjećamo prve zagrebačke izvedbe »Parsifala« kao jednog od najsvjetlijih događaja u radu našeg Narodnog Kazališta. Djelo je izvedeno pod dirigentom Milanom Sachsom, koji je umio da se uživi u duh i stil wagnerovske glazbe kao nitko drugi kod nas i koji je baš ovoga proljeća i u Čehoslovačkoj kao wagnerovski dirigent izvedbom »Parsifala« u Brnu doživio velik uspjeh. Od god. 1922. izvođen je »Parsifal« više godina zaredom u uskrsno doba, te je time umjetnički najdostojnije uzveličan i proslavljen bivao Veliki Petak i Uskrs, s kojih je značenjem ideja »Parsifala« u tako uskoj vezi. No u posljednjih nekoliko godina dirigent Sachs nije mogao više razvijati svoju djelatnost u našoj operi u onoj mjeri kao prije, te je tako nekoliko Uskrsa prošlo bez izvedbe »Parsifala«. To su žalili svi, kojima je prava umjetnost doista na srcu, no to većma je bila njihova radost, kad smo evo ove godine za Uskrs doživjeli nove tri izvedbe »Parsifala«, koje su sva tri puta dupkom napunile kazalište publikom, željnom, da se naužije umjetnosti s najčišćega vrela.

U »Parsifalu« triumfira glazbeno-dramatska glazba, kako ju je reformirao Wagner. U službu kršćanske ideje, na kojoj se osniva cijela radnja tog djela, stavio je Wagner najsavršenije glazbeno pletivo, što ga je uopće stvorio. Radnju s provodnim motivima i beskonačnom dramatskom melodijom dotjerao je tu do kulminacije. Kad upoznaš, kako je cijelo djelo građeno zapravo na nekoliko osnovnih karakterističnih motiva — motiva Grala, motiva Parsifala kao nevinog lude, motiva Kundrine zavodljivosti, motiva čarobnjaka Klingsora — te kako se tu sva glazba fino logički izvija iz tih osnovnih motiva slijevajući se u neprekidan glazbeno-dramatski tok, koji je organski srastao s radnjom na pozornici, onda ti se tu otvara svijet neslućenih umjetničkih užitaka, kojih nigdje drugdje u ovolikoj mjeri svijesno ne nalaziš. »Čar Velikoga Petka« u prvom dijelu trećega čina zauzima posebno mjesto u cijelom tom djelu, te ljepotom svoje melodike nadilazi sve, što je Wagner u tolikoj melodijskoj širini stvorio. Prizori sa svete gozbe u Gralburgu, u kojima je zapravo dana apoteoza Posljednje Večere, prizori, u kojima slijedimo, kako se u Kundri bore dvije naravi, narav zavodnice s naravi pokajnice, pa prizori, što ih Parsifal prolazi u drugom činu ostaju gledaocu u neizbrisivoj pameti, te cijele tjedne nakon gledanja »Parsifala« živiš još pod njihovim dojmom u duši.

Parsifal je spasitelj Gralburga i svete misije, koja je povjerena vitezovima sv. Grala: čuvanje krvi Kristove, koju je Josip Arimatejski uhvatio pod križem u kalež (to je sv. Gral). Klingsor je neprijatelj vitezova sv. Grala te se domogao koplja, kojim je Krist proboden na križu. Njemu služi Kundry, koju je Krist prokleo, jer mu se nasmijala, kad je nosio križ. Ona zavodi vitezove sv. Grala, te je tako i Amfortas, kralj vitezova sv. Grala, pao u njene mreže, i tom ga je prilikom Klingsor ranio svetim kopljem. Rana ne može zacijeliti, dok ne dođe onaj, koji je »sučuvstvom uman, a nevin, lud«. To je Parsifal, koji ništa ne zna, nego se samo nesvijesno sjeća svoje majke. U njem Klingsor vidi svog najopasnijeg neprijatelja, te prisili Kundry, da ga svojim čarima svakako svlada. Kundry uspijeva samo toliko, da ga je cjelovom dovela k svijesti o svemu, što je dosad nesvijesno živjelo u njegovoj duši. Parsifal se otme čarima Kundrinim, ona ga prokune, a kad ga je Klingsor htio probosti svetim kopljem, Parsifal uhvati koplje, znakom križa obori Klingsorovu vlast i lutajući mnoge godine dođe napokon do Gralburga, krsti pokajnicu Kundru, izliječi ranu Amfortasu i pre-

uzme kraljevsku funkciju na Gralburgu.

Izvedba »Parsifala« s Masakom u glavnoj ulozi, Ančicom Mitrović u ulozi Kundre, Bukšekom kao Amfortasom, Križajem kao Gurnemanzom bila je prekrasna. Neke promjene u izvedbi, u inscenaciji i režiji pridonijele su mnogo jačem djelovanju djela. Dirigent Sachs se, čini se, tom izvedbom »Parsifala« zapravo oprašta od Zagreba, u kojem je proveo 20 godina rada na opernom polju. No mi se nadamo, da će zato ipak »Parsifal« i dalje o Uskrsu ponovno dolaziti do izvedbe, da donese najveći umjetnički užitak svima, koji ga poznaju ili još ne poznaju. Dr J. A.

»BRAČNA MATEMATIKA.«

W. S. Maugham, famozni engleski dramatičar, već je dobro poznat i našoj kazališnoj publici sa dramama »Krug«, »Constance« i »Sveti plamen«, koje su prikazane posljednjih godina u Zagrebu. Nedavno je iznesena u Zagrebu i premijera njegove komedije »Bračna matematika« ili »Penelopa«. Nije djelu samo cilj, kao što je to redovito u suvremenim komedijama, da iznose nemoral i svu bijedu suvremenog braka ili da pred gledaoce iznese lica puna bestijalnosti i odvratne erotike, nego mu je naprotiv cilj, da poboljša brak i da prikaže put, kojim bi se moralo ići, da brak bude uvijek svjež i sretan.

Drugo je pitanje, koliko je auktor u tome uspio. Već mu pohvalu ne zaslužuje na svoj način (ali psihološki dovoljno ne obrazloženu i ne opravdanu) prikazana nevjera muža, koji se doista na koncu konca i obraća i popravlja. No djelo u tendenciji ispravljanja bez sumnje imade i svojih pozitivnih vrednota. Penelopa treba da natrag predobije svog nevjernog muža. Ona u svojoj naglosti i uvrijeđenosti misli na tu već davno na pozornici izmrcvarenu »rastavu braka«, ali je njezin otac, profesor matematike, uči mudrosti: žena ne smije muža uhađati, ne smije mu dosađivati vječitim sumnjičenjima; brak se mora temeljiti na čvrstom izmjeničnom povjerenju; a u pitanju osjećaja treba da se žena pričinja ponajviše ravnodušnom. Žena ne smije biti dosadna, ne smije biti teški mlinski kamen, koji priječi mužu slobodni rad i kretanje... I time je Penelopa prisilila svoga muža na kapitulaciju. Naslovnu je ulogu igrala Nada Babić, njezinog muža Tito Strozzi, njezinog oca Sotošek, njezinu majku Jovanka Jovanović. L. P.

ZDRAVLJE

DA LI JE U ZLATU NAĐEN LIJEK PROTIV SUŠICE?

Savremena medicina pokazuje zamjeran napredak u svim pravcima. Dvije su bolesti ipak ostale izvan dohvata medicinskog napretka, a to su rak i sušica. Dok se rak dade barem donekle liječiti ranom operacijom i radijskim zrakama, protiv sušice stoji medicina sve do danas gotovo posve nemoćna. Istina je da imamo i za sušičave vrlo lijepe sanatorije, gdje se kuša provesti liječenje sušice pomoću najmodernijih tekovina medicinske znanosti, ali osim dobre ishrane, zdrave klime te pneumotoraksa drugih uspješnih lijekova još nemamo. Medicinska znanost već desetke godina teži za tim, da protiv Kochovih bacila sušice nađe neki specifični lijek, ali dosada su na žalost liječnika i bolesnika sva ta nastojanja ostala bez ikakva uspjeha.

Prije kakvih 10 godina počelo se zlato upotrebljavati kao lijek protiv sušice. Nakon prvih uspjeha liječnici su se ponadali, da je u zlatnim spojevima pronađeno sredstvo, koje sterilizira ljudski organizam protiv bacila sušice. Time bi bila otkrivena najveća zagonetka 20. stoljeća, i čovječanstvo bi se oslobodilo svojeg najstrašnijeg neprijatelja. Brzo je stavljeno u promet više zlatnih spojeva, a najpoznatiji su: Krysolgan sa 50% zlata, Triphal sa 44% zlata, Sanocrysin sa 37.7% zlata i Aurophos. Ti preparati zbog reakcije i nuspojava nisu podesni za privatnu praksu, ali sanatoriji za plućne bolesti se obilno služe s njima te neki izvješćuju i o vrlo povoljnim uspjesima. Svi ti preparati daju se u obliku intravenoznih injekcija u malim dozama od 0,025 do 0,2 s pauzama od 8—14 dana. Poslije injekcije zlatnih spojeva obično nastupe lokalne reakcije s povećanjem ili umanjenjem upalnih pojava te općenite reakcije s prelaznim povišenjem temperature. Katkada se pojave i štetne nuspojave u obliku kožnih ekcema, čirića u ustima, smetnja probavnih organa te izlučivanja bjelančevine u mokraći. Zato valja kod liječenja sa zlatnim spojevima najpomnije kontrolirati temperaturu i tjelesnu težinu, da se za vremena predusretne neugodna iznenađenja.

Od svih zlatnih spojeva u praksi se najdulje održao Sanocrysin, koji se u mnogim lječilištima i danas upotrebljava kao neki specifikum protiv sušice. Pristaše liječenja sa Sanocrysinom izvješćuju, da imaju kod 52% svih slučajeva poboljšanje, što se može dokazati kliničkim nalazom, röntgenskim slikama kao i bakteriološkim istraživanjima. U Japanu je dugo radio posebni liječnički odbor za ispitavanje Sanocrysina, te je na temelju svojih svestranih istraživanja došao do zaključka, da Sanocrysin niti u 1% otopini nema nikakvog ubitačnog učinka na bacile sušice. Stanoviti uspjesi liječenja sa Sanocrysinom smatraju se posljedicom podražajnog liječenja. Kod upotrebe Sanocrysina u tom podražajnom smislu valja paziti na promjene u bubrezima, na bolesti srca, probavne smetnje, omršavljenje te pjege na koži, jer sve te nuspojave mogu da budu izazvane velikim dozama Sanocrysina. Po tom se vidi, da zlato ne predstavlja nikakav specifičan lijek protiv sušice, pa će bolesno čovječanstvo još dugo čekati, dok se pronađe takav lijek.

Dr Ivo Kečkeš.

KUĆANSTVO

KUHINJSKI RECEPTI.

Juha od luka. Nareži sitno dvije srednje glavice luka, pirjani na masti pomiješano sa zelenjem za juhu, dok luk ne požuti. Zatim zalij s toliko vode, koliko trebaš za juhu, posoli, malo pobiberi, skuhaj napola te dodaj onda nekoliko krumpira oguljenih i razrezanih na kocke. U to metni dvije Magijeve kocke i kuhaj, dok ne bude krumpir u juhi skuhan.

Makaroni s povrćem. Kuhaj 20 dkg makarona, ali pazi, da se ne prekuhaju. U isto vrijeme kuhaj u malo vode jednu cvjetaču, nekoliko narezanih prokulica i mrkve, dok ne bude mekano; treba dakako posoliti, a dometni i malo maslaca. Od žlice masti napravi svijetložuti zapržak, zalij ga s malo juhe i dvije žlice kiselog vrhnja, dodaj malo soli, bibera, pa onda na koncu smiješaj u to one skuhane makarone. Tako nosi na stol. No može se prije toga još u zdjeli prepeći, ali to nije potrebno. S. A.

SVEGA POMALO

Zlato putuje. Zalihe zlata putuju iz jedne zemlje u drugu. Da se vidi njegovo kretanje kroz zadnjih dvadeset godina, mogu nam poslužiti ove brojke: God. 1913. bilo je 23% svega zlata u Sjedinjenim Američkim Državama, u Francuskoj 14.6%, u Rusiji 12%, a u ostalim zemljama 51%. Godine 1931. dne 31. listopada bilo je u Americi zlata 37%, u Francuskoj 22 posto, a ostalo je razdijeljeno među sve druge države.

Plivanje kao obavezan školski predmet. U nekim čehoslovačkim školama učilo se plivanje za vrijeme satova gimnastike. U mjestu Fišeru kraj Karlovih Vari postoji građanska škola, u kojoj je plivanje obavezan školski predmet izvan satova gimnastike. Satovi plivanja obdržavaju se u bazenu, koji se nalazi u školskoj zgradi.

Kako brzo plivaju ribe? Mnogi se ljudi čude tvrdnji, da ribe u vodi približno plivaju takvom brzinom, kao što ptice lete u zraku. Brzinu ptica mnogi su mjerili, brzinu riba malo njih. Neki Englez je bacao za pastrvama kamenje i ustanovio, da se one giblju približnom brzinom od 45 km na sat. Što je riba veća, to redovito brže pliva. Ima morskih riba, koje jure brzinom od 80 do 120 km na sat. Među najbrže ribe spada som. (Kit nije riba, nego sisavac!)

Otmice djece u Americi su doslovno na dnevnom redu, jer je za posljednjih pet godina oteto bilo 2000 djece. Ovim otmicama, koje počinjaju zločinci u svrhu iznuđivanja ucjene, padaju za žrtve nesamo djeca, kao što je slučaj s Lindberghovim djetetom, nego i odrasli ljudi, muškarci i žene, pripadnici bogatih vrsta.

Najveća tuča na svijetu. Najstariju vijest o strahovitoj tuči imamo iz godine 1545., a glasi ovako: »Kad smo bili udaljeni jedan dan hoda od francuskoga mjesta Lyon, čuli smo u noći pri sasvim jasnom nebu neobičnu grmljavinu. Kod svakog groma nastalo je po nebu takvo mrmljanje, da sam mislio: približa se sudnji dan. Odjednom je počela padati tuča. Zrna su bila kao limuni. Molio sam Boga. Komad leda, koji je doletio s neba, otkinuo je granu, pod koju sam se bio zaklonio... Tuča je te noći ubila više pastira.« — Glasovita je tuča padala 5. srpnja godine 1905. u Turingiji u Njemačkoj. Najveće zrno težilo je 625 grama, a u promjeru je iznosilo 11 cm.

Najmanji telefon na svijetu. Milanski mehaničar L. Spondini napravio je mali telefonski aparat, koji je pravo remek djelo mehaničarske vještine. Telefon je napravljen od sitnih dijelova zlata i platine po narudžbi jednog bogataša iz južne Italije. Slušalica aparata naliči na dugme za košulju, a cio se aparat može smjestiti u džepu od prsluka. Usprkos toga taj aparat raspolaže normalnom jačinom zvuka i mogu se preko njega voditi razgovori s drugim mjestima.

Papir, koji ne može izgorjeti. Berlinski kemičar Frank uspio je da pronađe postupak, pomoću kojega obični papir može da se pretvori u materiju, koja pokazuje savršen otpor vatri. Ako se od tako preparirana papira napravi kesica i u nju stavi obični papir, nesamo da kesica ne izgori ni u najačem plamenu, nego ne propušta ni toplotu, tako da ni obični papir u kesici ne može izgorjeti.

Rijeke utiču na oblake. Jedan Belgijanac proučavao je posebnim za to udešenim balonom oblake. Jednom je pustio svoj balon iznad oblaka, koji je bio 700 metara iznad zemlje. Automatskim fotografskim aparatom sa balona je snimljena slika oblaka, po kojoj je naučenjak došao do zanimljivih otkrića. Na oblaku se ocrtavala slika rijeka i potoka, koji su se nalazili u tome kraju. Pomoću tog otkrića došao je naučenjak do zaključka, da rijeke i potoci vrše neposredan uticaj na oblake, kad je vrijeme mirno i kad nema vjetra. Tada rijeke uplivaju čak i na oblik i na debljinu oblaka.

FILMSKI SVIJET

TRUST FILMSKOGA ŽURNALA.

Posljednjih godina je uvedeno, da se u kinima na početku svake predstave prikazuje takozvani filmski žurnal, to jest najnoviji događaji u filmu. Osobito otkad je prevladao zvučni film, postao je filmski žurnal vrlo zanimljiv i privlačiv. Sva velika filmska poduzeća izrađuju i te svoje filmske žurnale. To se zna, da je u tu svrhu potrebna golema organizacija, jer treba po svem svijetu imati one, koji će razne događaje filmovati. A kraj tog je velika poteškoća postići to, da se događaji filmskoga žurnala doista brzo mogu svuda prikazivati, pa se obično u filmu može koji događaj vidjeti tek nekoliko tjedana kasnije. Da se uzmogne postići aktuelnost, t. j. što brže raširenje filmskog žurnala, odlučila su se američka filmska poduzeća organizirati u jedinstveni trust za izradbu filmskog žurnala, tako da ne bi više svako poduzeće izrađivalo posebni svoj žurnal. No protiv stvaranja tog američkog trusta dižu se evropska filmska poduzeća, koja osjećaju, da će ih tu složna američka konkurencija silno pogoditi. No uza sve to valja priznati, da će filmski žurnal, kako ga zamišlja provesti američki trust, vrlo pogodovati kinima, osobito manjima, a i publiku će osvojiti.

MALA KINEMATOGRAFIJA

Kraljičin ovratnik (L'affaire du collier de la Reine), dužina 200 m, br. S. 104. — Ovaj film prikazuje događaj iz doba francuske kraljice Marije Antoinette, gdje igra najvažniju ulogu jedna princesa kao intrigantka i kardinal Rohan, koji je nelijepo prikazan, te se ovaj film ne može preporučiti.

KRISTIK

BRETONSKA PRIČA — ČEŠKI NAPISAO JULIJE ZEYER
PREVEO MAKSO KUNTARIĆ — ILUSTRIRAO K. RUŽIČKA

SRED velikoga voćnjaka, bogatoga jabukama i šljivama slađima od meda, stajaše kuća roditelja Anaike. S prozora njezinih bio je izgled na sivu seosku crkvu, svu pozlaćenu žutim lišajem. Kada bi god zaječala crkvena zvona, kada bi god kovni sklad njihov zašao u zelenu sjenu voćnjaka, otvorila su se vrata kuće, i mlada, lijepa Anaika hitjela je na poziv svetoga zvuka u Božji hram. Bila je Anaika na glasu nesamo svojom dražešću nadaleko i široko, nego i svojom pobožnošću. Anaika je neprestano slušala svoju pohvalu, sada od roditelja, koji su nju kao jedino svoje dijete pazili kao oko u glavi, sad od susjedâ i svojih drugarica, pače i od ljudi izvan sela, koji su dolazili k njezinim roditeljima, pa nije bilo stoga čudo, što se u poludječjoj svojoj prostodušnosti smatrala savršenom ličnošću, a odatle je došlo, da kao savršena, koja ne griješi, nije sudila previše obzirno o grijehu i krivnji svojih bližnjih. Nije Anaika u svom sebeljublju imala ni pojma o potajnoj oholosti, koja je u njoj neopaženo nicala, te nije ni slutila, kakav je otrov ta oholost i kako se lako i potajice ušulja u srca nedužnih. Svijesna svojoj nedužnosti zaspala bi Anaika srećno svaku večer u svojoj maloj, tihoj sobici, na svojoj posteljici od liljana i zanoseći se u san viđevala bi svaku večer dobroga svoga anđela u labuđoj opremi sa zlatnosjajnim krilima i očima nalik na zvijezde. Kako su joj lijepo i tiho i vedro tekli njezini dani — sve do onoga kobnoga, koji je nenadano došao.

Dogodilo se jednoć, da je Anaika išla u nedjelju na svetu misu i tada je sjela pokraj nje Maharita, djevojka, za koju je svatko znao, da je grešnica. Bila je prije mnogo godina otišla iz rodnoga seoca u grad u službu i vratila za neko doba kući s djetetom, no bez muža. Od to je doba radila teški posao na poljima, da prehrani sebe i svoje dijete, bila je tiha i čedna i mučaljiva, pa je hodila vazda pokunjene glave, kao pod teretom svojega grijeha. Maharita je sjela sada nedaleko Anaike, i kako je bila tišma, kojoj nije mogla da odoli, primakla se sasvim uz Anaiku tako, da su im se koljena doticala. Anaika se naglo trgla, odvukla svoju suknju, da se ne dotiče njezine, pa se namrgodila. Maharita je to vidjela, rumenilo je preletjelo njezinim blijedim licem, spustila je glavu nisko, nisko, a dvije su joj suze kanule iz očiju u krilo. Anaika ju je gledala, a da je nije dirnulo, što se Maharita postidjela, pa je mislila: »Ide u crkvu kao druga! Moli se! A Bog ipak ne može takvomu stvorenju oprostiti!«

Nije mogla da se od mrzovolje čestito pomoli u onom neugodnom susjedstvu, pa joj je bilo drago, kad se misa svršila i kada je hitjela ravno kući. Ondje je dosta brzo zaboravila na svoju ljutinu i na Maharitu samu.

Kada je navečer legla, nije joj se pokazao, kao drugda, dobri njezin anđeo, spavala je nemirno. Hodala je drugi dan zamišljeno, no nadala se, da će se opet vidjeti uvečer nebeska pojava. Ali anđeo nije ni drugu večer došao i pojavio se tek treću večer u bijeloj svojoj slavi, ali su mu zvjezdane oči bile tužne. Anaika je kliknula s prijekorom: »Gdje si boravio tako dugo, da te nijesam vidjela?«

»A možda me ne ćeš više nikad vidjeti,« odgovorio joj je anđeo. Anaika se prestravila. »Čim sam te uvrijedila?« pitala ga zaprepašćena.

Anđeo joj je tužno odgovorio:

»Uvrijedila si Boga, ne mene. U tvom srcu nema ljubavi. Što vrijedi sva krepost, kada nema one najveće, ljubavi, one duše sviju kreposti? Sjeti se, što si sama sebi rekla u nedjelju o Maharitì? Rekla si: Bog i ne može oprostiti takav grijeh! Nesrećna, zar je tvoja stvar, da stavljaš granice milosrđu Božjemu? Znaš li ti sigurno, da stojiš tako čvrsto i visoko, da ne ćeš nikada u tegobama vapiti za sebe za tim velikim njegovim milosrđem?«

Anaika je objesila glavu, ali samo zato, što se anđeo ljutio, nije osjećala pokajanja zbog svojih riječi. Što joj je bilo do one gadne Maharite? Plaho je upitala anđela: »Što imadem da činim, da bi te udobrovoljila?«

»Udat ćeš se,« rekao joj anđeo. Anaika se lecnula. »Anđele Božji!« poviče, »nikada nijesam digla svojih očiju na muža, ti to znadeš!«

»Znam,« odgovori anđeo, »ali ćeš se sada pokoriti mojoj zapovijedi. Sutra ćeš poći na raskršće, stat ćeš kraj kažiputa, pa ako prođe koji muškarac onuda, bio to tko mu drago, reći ćeš mu: »Čovječe, ne bi li ti uzeo mene za ženu?«

Nakon tih riječi nestalo je anđela, a Anaika je, kao omamljena, zaspala tvrdim snom.

Čim se razdanilo, išla je Anaika teška srca i pogibajući od stida, da izvrši anđelovu zapovijed. Nadala se, da ne će nitko onuda prolaziti, i da će njezin strah biti sva njezina kazna. Ali je za čas čula koračaje, srce joj je stalo žestoko udarati, zatvorila je oči i kliknula glasom, koji joj se tresao:

»Čovječe, stoj! Ne bi li ti mene uzeo za ženu?«

Muž, koji je išao mimo, stane, iznenađeno pogleda na nju i klikne:

»Ti bestidnice! Dobro te poznajem! Ti si ona kreposna Anaika, koja tako revno polazi na misu! Reći ću sada cijelomu svijetu, kako si licemjerna, a najprije ću to kazati dobromu našemu župniku, da znade, kakva si!«

Anaika je pala gotovo u nesvijest. Sjedila je časom kao obezumljena. No tada su se opet čuli koračaji, vidjela je mladoga muža, koji ju je gledao izdaleka. Kada je došao do nje, raskuražila se i rekla tiho: »Čovječe, hoćeš li ti mene za ženu?«

ZA ČAS ČULA JE KORAČAJE...

Bio je to seljak iz susjedstva, nije ju poznavao, omjerio ju je prezirno, a onda odgovorio: »Pošteni muž, zacijelo, takvu djevojku, koja nema stida, ne uzima za ženu.« I pošao je dalje. Anaika je mislila u sebi: »Jesam li već dosta okajavala grijeh svoje oholosti? O, zacijelo jesam! Treći valjada ne će više doći!« — Jedva je tu misao domislila, vidjela je pijanicu, gdje tetura putem. Anaika se nadala, da je taj pijani muškarac ne će razumjeti, pa je stoga rekla s većom mirnoćom nego prije: »Čovječe, hoćeš li ti mene za ženu?« — Pijanica je prokleo, mjesto da je odgovorio, pa je pošao dalje. Kako je Anaiki odlanulo! Ali jao. Pijanica je najednom stao i vratio se k njoj.

Pogledao ju je i rekao:

»Tebe valjada nitko ne će, dok se tako nudiš! Tebi je kao i meni. Mene također nitko ne će, jer se rado opijam. Nijesmo li možda jedno za drugo određeni? Pa dobro, hoću te za ženu. Ponudila si mi se pod križem, to je dakle svečano obećanje. Uzimam te za ženu, ustani i pođi!«

Roditelji Anaikini nijesu se baš jako veselili, kada im je kći dovela toga zaručnika, ali jer su se navikli, da joj u svemu udovolje, pokorili su se i ovaj puta njezinoj volji, i Anaika je stoga slavila drugi dan svadbu i odselila se sa svojim napitim suprugom Guilvenom daleko iza šuma u njegovu općinu.

Anaika se nadala, da će se Guilven poboljšati njezinim utjecajem, ali se prevarila, ostao je pijanica, te je mnogo i mnogo zla od njega pretrpjela, što više, došlo je dotle, da ju je njezin suprug kadgod i natukao. Tada se i njezina ćud promijenila, a promijenila se znatno na gore. Veliko srce postaje pod težinom nesreće još veće, ali nestalna ćud postaje još slabija, a kadšto i zla. Lako je bilo Anaiki smijati se i biti ljubaznom, kad joj se cio svijet smješkao i njoj se ulagivao, ali čim su došli oblaci, naoblačila se i njezina duša. Nije bila više Anaika dobra. Zavidala je srećnijima od sebe, a za jednako kao i ona nesrećne nije imala osjećaja. »Trpim ja,« govorila bi, »neka i oni trpe.« Gledala je sebe kao ličnost, koja je spala s ponosite visine položaja zavidnoga u prašinu poniženja, pa kad je njezin muž svu njihovu imovinu potratio, sanjala je to željnije i isključno samo o zlatu i povišenju. Žalila je sama sebe, nikoga drugoga. Hvatala se tako reći grčevito ljudi bogatijih, misleći u svojoj taštini, da je to uzvisuje, ako je s njima u društvu.

(Nastavit će se.)

Š A L E

Lukavi sin. Mali Perica opazio je, da je majka pred večer završila svoj posao, pa joj reče umiljatim glasom:

»Mamice, ti si sada strašno umorna?«

»Da, sine, mnogo sam radila : toliko sam umorna, da ne mogu ni ruku da podignem.«

»E onda ću ti priznati, da sam razbio u salonu skupocjenu porculansku vazu.«

Ko će bolje. Neki židov i katolik raspravljali su o Starom i Novom Zavjetu. Židov je tvrdio, da Stari zavjet ima više svetaca, a katolik, da ima više Novi Zavjet. Nikako se nisu mogli složiti. Najzad riješe, da broje svece i pri tom da iščupa jedan drugome toliko dlaka, koliko svetaca nabroji.

Židov poče prvi.

»Otac Abraham,« i iščupa katoliku jednu dlaku s brade.

»Sv. Petar i Pavao,« odvrati katolik iščupa mu dvije dlake.

»Tri sveca iz užarene peći,« nastavi židov i iščupa nemilosrdno katoliku tri dlake.

Na to katolik skoči od bola i da mu se osveti, uzviknu:

»Sveta Uršula sa 11.000 djevica i mučenica,« i iščupa mu svu bradu.

Detektivska vještina. Jedan detektiv u Londonu uhapsi opasnog lopova. Kad ga je doveo k šefu kriminalne policije, taj ga zapita:

»Kako ste mogli prepoznati i uhvatiti tog zločinca? Ta bio je savršeno maskiran...«

»Da, gospodine šefe, bio je maskiran kao žena. Prošao je mimo jedne trgovine sa šeširima i drugim modnim ženskim stvarima i nije se ni osvrnuo na njih... A to ni jedna žena sigurno ne bi propustila...«

Pozna očevo pismo. U tintarnicu advokata dra Ivičića pala je muha. Advokatov sin izbavio je muhu iz crnog mora i stavio je na bijeli papir. Zatim zaklikta: »Mamice, gledaj, imam muhu, koja piše upravo kao naš tata!«

Ravnoteža. Tonko i Frano gledali su rodu. Tonček će: »Zašto roda uvijek diže samo jednu nogu?

Frano: »Alaj si pametan, kad bi obje dignula, sigurno bi pala!«

Račun. Učitelj: »Ako imaš 5 dinara, pa ti stric dade još 7 dinara, koliko ih imaš zajedno?«

Učenik: »Pet dinara!«

Učitelj: »To je nemoguće!«

Učenik: »Sad mi stric ne može ništa dati, jer je jučer umro...«

Čudo od junaka. Ivica je došao k ocu iz vrta s rotkvicom u ruci:

»Pogledaj, tata, sam sam je izgulio.«

Otac: »Dobro! A zar je bilo teško?«

Ivica: »I još kako! Sav svijet je visio na njoj!«

Uzajamnost. »Sine, sine, zašto se ne poboljšaš? Zar ne znaš, da mene više boli nego tebe, kad te moram kazniti?«

»Znam, tata, znam, ja za tvoje boli uvijek plačem.«

Njegova radost. »Mamice, kada će zapravo biti moj imendan?«

»Prekosutra.«

»Juhuhu,« zaklikće mali, »još samo dva dana moram biti marljiv!«

Dobar račundžija. Učitelj: »Kuća ima četiri sprata. Svaki sprat 12 stepenica. Koliko stepenica moramo prevaliti da dođemo u potkuplje?«

Učenik: »Sve!«

Iz životinjstva. Učitelj: »Koja životinja treba najmanje hrane?«

Učenik: »Moljac.«

Učitelj: »Ne! Moljac je vrlo proždrljiv.«

Učenik: »No on ždere samo luknje!«

Lukavac. Ančica je dobila lijepu jabuku, a Niko mudruje, kako bi joj je izmamio. Naposljetku se dosjeti:

»Čuj, Ančice, hajmo se igrati Adama i Eve.«

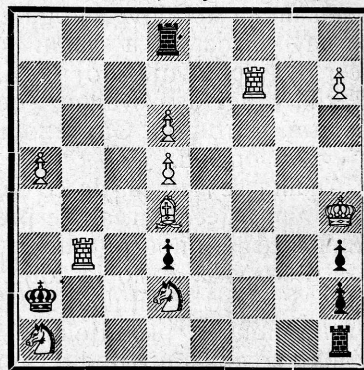
Ančica: »A kako se to igra?«

Niko: »Ti meni dadeš jabuku, a ja je pojedem.«

Š A H

Problem broj 4.

Z. Modor, Srij. Mitrovica

Bijeli matira u tri poteza.

U jednom od narednih brojeva objavit ćemo rezultat I. četvrtgodišta šahovskoga prvenstva »Obitelji«. Stigao je priličan broj rješenja. Poradi vrlo malog broja natjecateljica otpada zasad posebna ženska kategorija a i nagrade, koje smo mislili razdijeliti.

DOBRIJAN ČITA „MALU MLADOST"

Kupio je Dobrijan
našu »Malu Mladost«,
u čitanju nalazi
on najveću radost.

A Jopec iz kaveza
niti ga ne pita,
već mu »Mladost« uzima
i eno je čita.

Ne zna šta će Dobrijan,
ide stražu zvati,
da naredi, neka mu
Jopec »Mladost« vrati.

Stražar »Mladost« uzeo
i nikom je ne da.
On je čita pomnjivo,
čika s Jopcem gleda...

MEĐU ČITATELJIMA I ČITATELJICAMA

PITANJA.

44. Uglazbljene pjesme. Htjela bih da razveselim svoju malu prijateljicu, koja je počela svirati glasovir. Znam, da bi je knjiga lako uglazbljenih lijepih hrvatskih pjesama veoma obradovala. Koja je najzgodnija? Lidija.

45. Pekar. Imam nećaka pekara. Nije to nažalost čovjek, koji računa sa željama današnjih mušterija, nego se drži one poslovice: pleti kotac ko i otac. Kako je od svog oca naučio peći kruh i pecivo, tako i on radi. Ali došla druga dva pekara, koji peku bolje pecivo i bolji kruh, te tako radi te konkurencije moj nećak gubi mušterije i financijski nazaduje. Badava mu velim, da bi se i on morao uputiti u noviji način pekarskoga rada, on ne mari, nego se predaje fatalizmu. Ima tek 45 godina, mogao bi još mnogo postići, ali kad ne će da prima savjeta od drugih. Žao mi ga je i htio bih čuti, što bi drugi u tom slučaju savjetovali. Šumar.

46. Silna promjena žene. Oženio sam se prije pola godine. Imam već 39 godina, te sam se prema tome prilično kasno odlučio na taj važni životni korak. Po zanimanju sam trgovac, te sam uvijek želio dobiti takvu ženu, koja bi me po potrebi mogla u mome radu potpuno zamijeniti, koja bi dakle imala mnogo trgovačkoga smisla i duha. Međutim kojagod bi mi se djevojka inače bila svidjela, nije toga smisla imala, pa sam zato toliko i odgađao sa ženidbom. Prije godinu dana upoznao sam se međutim u udaljenome mjestu s djevojkom, koja je bila utjelovljeni ideal onoga, što sam od svoje buduće žene tražio. Bila je namještena u jednom trgovačkom poduzeću, gdje je svojom trgovačkom sposobnošću i vještinom zauzimala prvo mjesto iza direktora. Ta je djevojka postala moja žena. S velikom ljubavlju ušla je u moj dom i s velikom voljom u moje poslovanje. Prva dva mjeseca bilo je sve, da nisam mogao bolje zamisliti: postala je moj drugi ja u svim mojim poslovima. No već trećega mjeseca opažao sam, da nekako manju pažnju posvećuje trgovini, a veću našem domu. A tim smjerom razvijala se u ovo nekoliko mjeseci što dalje to više. Neki dan mi je napokon priznala, da sad više ni sama sebe ne poznaje, jer kao da joj je netko oteo prijašnju volju za trgovačke poslove, te se osjeća sretna samo u svome kućanstvu. Ne treba ni da opisujem, kako je ta silna promjena moje žene na me djelovala. Mogu li to nazvati razočaranjem? Trgovac.

DJEČJE PIDŽAME IZ STARE MAMINE HALJINE

Odijelo za dječačiće od 5 do 7 godina šivaju štedljive i dobre mamice redovito same kod kuće. Prema ovom obliku dadu se vrlo lako napraviti prekrasna odijela za dječake, koja oni veoma vole, a mamice ih u njima rado gledaju.

Tako se i pidžame za dječačiće vrlo lako dadu napraviti od ponošenih jutarnjih haljina iz satina, crêpa, flanela, zefira ili pergala. Za takvu preradbu troškovi će biti najmanji, a koristi i radosti u obitelji vrlo velike.

ODGOVORI.

23. Šum u glavi. Redovito je to posljedica malokrvnosti, prouzrokovane nekom dužom i težom bolešću. U tom slučaju se to može uspješno liječiti dobrim oporavkom, koji se postizava solidnim i umjerenim životom i bavljenjem na čistom zraku. Ako je tome uzrok posebna neka bolest, treba se obratiti iskusnom liječniku specijalisti. Jelisava.

40. Nepravilne vilice. Iz vašega se dopisa razabire, da je djetetu otvorena u sredini osim nekih dijelova usnica i kost gornje čeljusti, dok nijeste pomenuli, da li je djetetu kost i sluznica i dalje na nepcu raspolovljena. Ako je samo gornja usnica raspolovljena, operacija je laka i u svako doba izvediva. Kod procjepa u koštanom dijelu čeljusti i eventualno nepca treba počekati sa operacijom do blizu godine dana ili još koji mjesec, kad je dijete ojačalo i prešlo sa mliječne na mješovitu svakidašnju hranu, a nije još počelo govoriti. Takva je naime operacija ipak malo veći zahvat za dijete. Ako vam je dijete slabo i zaostalo na težini i u razvitku, što će najbolje vaš liječnik ustanoviti, onda nastojte hraneći ga na bočicu i prelazeći što prije na koje dječje brašno (Néstle, Ovomaltine), da dijete ojača. Imate li i sa hranjenjem na bočicu neprilike zbog te nepravilnosti, utisnite djetetu svakiput risač (dudu) na bočici što dalje u usnu šupljinu, pa će bolje sisati. Savjetujemo vam, da dovedete dijete, kad bude oko godinu dana staro, u Zagreb na kiruršku kliniku ili na kirurški odjel bolnice milosrdnih sestara. Dr. I. Koprić.

** Upozorujemo one, koji nam šalju pitanja i odgovore na uvrštenje, da uvrštavamo samo pitanja, koja su od općeg interesa, a nemaju karakter oglasa ili se tiču pojedinaca, jer takva dolaze u oglasni odio a nipošto među pitanja i odgovore. Uza to mora uredništvo znati, od koga prima pitanja, pa pošiljku treba potpisati sa točnom adresom, jer inače takva poslana pitanja ne možemo donijeti. Dakako da se ime na zahtjev ispušta. Uredništvo.

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 3 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji", Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536. „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ul. 2.

Z A G O N E T K E

1. Križaljka

Sastavio *Franjo Švagel*, Županja

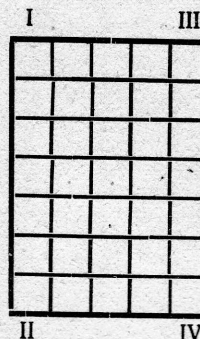

Vodoravno: 1. Grad u Jugosl. 6. Brdo u Jugosl. 7. Grad u Primorju. 11. Uzvik. 12. Lična zamjenica (njem.). 13. Planina u Hrvatskoj + mjesto u Srijemu. 18. Kukac. 19. Tijek. 21. Grčko slovo. 22. Potreban kod jela. 23. Dvojica. 24. Karta. 25. Ime i prezime hrv. pjesnika.

Okomito: 1. Opak (obr.). 2. Hrvatski kralj. 3. Bol. 4. Žensko ime. 5. Životinja (obr.). 8. Lice iz biblije. 9. Povrće. 10. Prezime hrv. pjesnika. 11. Vrst pjesme. 14. Sobni namještaj (obr.). 15. Lice iz bibl. 16. Grad u Rusiji (obr.). 17. Grad u Japanu. 19. Oružje. 20. Dio kuće. 21. Dva komada.

2. Ispunjaljka

Sastavio *Zlatko Modor*, Srij. Mitrovica

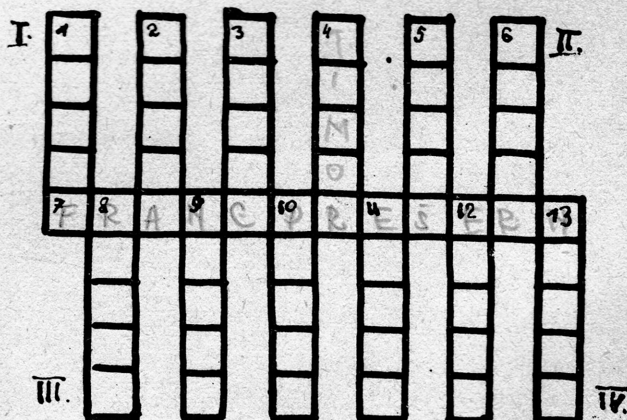

Ruski konjanik
Zanimanje
Stari narod
Snažan (obrnuto!)
Egipatska božica
Rimski vojskovođa
Germansko pleme

Od I do II = Roman „Knjižnice Dobrih Romana"
Od III do IV = Roman „Knjižnice Dobrih Romana"

3. Zagonetni češalj

Sastavio *Rudolf Gruden*, Karlovac

Okomito: 1. Rijeka u Juž. Americi. 2. Salaminski vladar. 3. Grad u Jugosl. 4. Dom. životinja. 5. Rimski pjesnik. 6. Živci. 8. Muško ime (obr.). 9. Rijeka u Jugoslaviji. 10. Planina u Jugosl. 11. Planina u Jugosl. 12. Grad u Čehoslovačkoj. 13. Pljuska.

Vodoravno: 7. Slovenski književnik i slovničar.
I.—II. = Opera od Bizeta.
III.—IV. = Žensko ime.

Odgonetke treba poslati na uredništvo „Obitelji" najkasnije do 1. svibnja. Svi odgonetači dolaze u obzir za nagrade, koje će se ždrijebom podijeliti na koncu tromjesečja.